

ARKADAŞ OLABİLİR MİYİZ?

Ezgi ÇELİK

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Çocuğun sosyal gelişimi ilk olarak ailede başlar. Okul yaşamıyla birlikte genişler. Aileden bağımsızlaşma başlar. Okul çağı çocuğu kurduğu arkadaşlıklar sayesinde ailenin ötesinde ufkunu genişletir, dış dünyaya ilişkin deneyim kazanmaya başlar. Çocukların okul yaşamlarında anne-babanın kontrol edemeyeceği durumlar görülmeye başlar. Arkadaşlarıyla kurduğu iletişim sayesinde paylaşma, yardımlaşma, işbirliği gibi sosyal becerileri öğrenir. Bununla birlikte arkadaşlık ilişkilerinde rekabet görülür ve bu doğal bir duygudur. Okul çağına kadar çocuklar kendilerini dünyanın merkezinde görüp, hep kendi isteklerinin olmasını ister. Bu süreçte paylaşmada, sıra beklemede, dinlemede vb. zorlanır.

Okul çağı çocuğunun oyun alanlarında, okul koridorlarında ve sınıfta arkadaşlarıyla arasında geçenler, onun okul yaşamında aldığı keyfi doğrudan etkiler. Çocuklar birçok beceri (koşma, yazma, resim yapma vb.) ve ortaya koydukları ürünlerde kendilerini arkadaşlarıyla karşılaştırırlar. En iyisini yapan olmak isterler. Bir çocuğun okulu sevmesi için okulda sevdiği, ait olduğu, oynadığı, yardım aldığı, paylaştığı arkadaşlarının olması önemlidir.

Benmerkezci bakış açısının azalmasıyla birlikte paylaşma, işbirliği, sıra bekleme, kuralları anlama ve uyma gibi becerilerin de geliştiği gözlemlenir. Okul çağında kız ve erkek çocukların oyunları, oyuncakları, tercihleri gittikçe farklılaşır. Bu nedenle her iki cins de kendi cinsiyetinden arkadaşlarla daha iyi anlaşır. Kızlarda arkadaş sayısı az olurken, erkeklerde daha fazla olur. Çocukların tercih ettikleri arkadaşlar yıldan yıla ya da aydan aya değişir. Kızlarda az sayıda olmakla birlikte daha sıkı ve yakın arkadaşlıklar görülür. Buna bağlı olarak özellikle üç ve daha fazla sayıda kız arkadaş gruplarında üçüncü, dördüncü kişileri paylaşamama ile ilgili çatışmalar gözlemlenir. Erkeklerde ise çok sayıda ve daha esnek arkadaşlıklar görülür. Erkek çocukların oyun oynadıkları kişiler daha çeşitlidir, birkaç arkadaş dışında diğerleri günden güne değişebilir.

Çocuğun dünyasında arkadaşlık

Yetişkin bakış açısından çocuğun dünyası oldukça basit gözükabilir. Ancak gerçekte karmaşık ve farklı ihtiyaçlarla doludur. Çocuğun oyun alanında başarması gereken birçok görev olabilir. Örneğin bir gruba girmek, konuşmayı sürdürmek, oyunu düzenlemek, oyun kurallarına uymak, liderlik, sataşma ve diğer engellenme girişimleriyle başa çıkmak, anlaşmazlıkları çözümlenmek gibi birçok karmaşık ve farklı ihtiyaçlar olabilir.

Neden arkadaşlık?

Sosyal-duygusal gelişimin temellerinden biri olan arkadaşlık, önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öneriler:

Olumlu benlik algısının gelişmesinde ilk olarak aile etkilidir.

- Çocuğunuzu endişelendiren konuları dile getirmesine fırsat tanıyabilecek bazı genel, açık uçlu sorular sorun. Bu sorularda sorgulayıcı ve zorlayıcı olmaktan kaçının.

- Sadece ilgilendiğinizi hissettirin. Bana neler olduğunu anlatır mısın? "Bu durumda ne hissettin?" ("Üzülün mü?" demek yerine) "O bunu yaptığında sen ne yaptın? "Neler söyledin? "Sonra ne oldu? "Neden?" sorusundan kaçın. Çünkü çocuklar kendilerini yargılanmış hissederek savunmaya geçerler. Ya da bir neden söylediklerinde kendilerinin haklı olduğuna inanırlar.

- Çocuğunuz sizinle paylaşımda bulunurken "Bu çok kötü", "Öyle mi yaptın?", "Sen neden yapmadın", "Başka arkadaşların da bunları yapıyor mu sana?" gibi ifadelerden kaçın.

- Çocuğunuzun her türlü arkadaşlık ilişkilerine karışmaktan kaçın. Kendi kendine yaşayarak öğrenmesine izin verin ki sosyal becerileri geliştirebilsin.

- Eğer çocuğunuzun kurduğu arkadaşlık kaygılanmasına, aşağılanmış hissetmesine neden oluyorsa, davranışlarını olumsuz etkiliyorsa ona destek olabilirsiniz.

- Örneğin, çocuğunuz evcilik oyunlarında sürekli olarak hizmetçi rolünü oynuyorsa ve bundan mutluyduysa; siz bundan rahatsız iseniz müdahale etmeyin. Ancak bu rolü istemediği halde sürekli alıyorsa ve arkadaşlarının isteklerine karşı gelemiyorsa bu konuda destek verin.

- Çocuğunuza arkadaşlık ilişkileri konusunda destek olurken gerçekçi seviyede beklentiler oluşturmalsınız. Çabalarının en büyük ödülü kurduğu arkadaşlıklar olacaktır.

- Çocuğunuz arkadaşlık kurmada sıkıntılar yaşıyorsa, bir anda çok sayıda akranıyla iletişim kurmasını ve arkadaş olmasını beklemeyin.

- Kendisine uygun bir ya da iki arkadaşlık kurarak başlaması daha gerçekçi bir beklentidir. Çocuğunuza "Yarın oyunu sen kur" gibi bir görev vermek ve bunu başarmasını beklemek de gerçekçi değildir.

İlk aşamada sadece oyuna katılmasını sağlamak yeterlidir. Çabaları ve küçük gelişmeleri övgü ve takdir ile destekleyebilirsiniz.

